

ABECEDARUL CA MIJLOC DE PROPAGANDĂ AL POLITICII AGRARIENE DIN RASSM (1926-1929)

Alexandru MOLCOSEAN

CZU: 94(478)''1926/1929''

molcoseanalexandru@gmail.com

Formarea Republicii Autonome Sovietice Socialiste Moldovenești (RASSM) în stânga Nistrului la 12 octombrie 1924 a debutat cu stabilirea priorităților socioeconomice ale tinerei republici. Obiectivul central al administrației bolșevice a constat în elaborarea unui mecanism propagandistic care prevedea transformarea proprietății private în proprietate colectivă, fără însă a produce tensiuni între țărani și „eliberatorii jugului țarist”. Pentru atingerea scopului propus, a fost necesară familiarizarea populației din stânga Nistrului cu noțiuni ca: *pionieri, colectiv, comună, tractor, cooperativă, Stație de Mașini și Tractoare (SMT)* etc. Un mijloc eficient, prin intermediul căruia s-a recurs la îndoctrinarea țaranului din RASSM a fost *Abecedarul*. Acesta „reprezintă un izvor important pentru cercetarea vieții cotidiene sovietice, fiind un produs al epocii, care reflectă realități cotidiene prin imagini și texte” [1, p. 241]. Autoritățile sovietice au inclus *Abecedarul* în „planul minuțios și predeterminat de a comunica ceva unui public pe baza manipulării unor simboluri, în vederea îndeplinirii unui obiectiv” [2, p. 74] primordial existenței unui stat socialist, și anume, naționalizarea proprietății private.

Prin intermediul campaniilor de alfabetizare, autoritățile sovietice au creat o breșă care a permis „îndoctrinarea maselor cu noțiuni utopice” [3, p. 98] esențiale pentru crearea „omului nou al societății comuniste” [4, p. 97]. Jalonul cronologic inferior al prezentei expunerii este anul 1926, odată cu debutul primului *Abecedar* elaborat în RASSM „cu conținuturi *ideologice corecte*” [1, p. 240]. În 1929 autoritățile sovietice au inițiat acțiuni represive împotriva țăranilor din stânga Nistrului care „nu au putut fi convinși” anterior să predea pământul, vitele și animalele de tracțiune în folosul colectiv. Astfel, *Abecedarele* elaborate, începând cu anul 1930, accentuează învrăjbirea relațiilor sociale. Prin urmare, până în anul 1929 materialele didactice tind să reflecte tendința „benevolă” a țărănimii de aderare la gospodăria colectivă.

Abecedarul Cartea noastră. Lumina Noastră, editat în 1926, conține termenii *Stație* (se are în vedere SMT) și *cooperativă* [5, p. 71], aceștia fiind plasați în conținutul unei povestiri despre un țăran care s-a rătăcit pe timp de iarnă, iar punctul de reper asemeni farului din Alexandria l-a constituit șuieratul unei mașini de la SMT. La pagina 116 este reprezentată o imagine intitulată *Tinerimea Soiuzului Tineretului comunist* care, venind într-un sat (cântând Internaționala) au „îndreptat podul și drumul” [5, p. 116]. În a doua jumătate a paginii sunt redată două obiecte: un plug de lemn, însoțit de textul „așa o fost” și un tractor care tractează un utilaj agricol, imaginea este intitulată – „așa are să fie”. În raport cu mecanizarea gospodăriei țărănești, autorii *Abecedarului* au plasat următoarea afirmație: „Cu tractorul ară de acum în câteva

Gospodării Sovietice: într-un ceas o desetină, și cu caii – în două zile o desetină (1,09 ha)” [5, p. 117]. Este sesizabilă subtilitatea mesajului care urma să fie perceput și sintetizat de către elevi – progresul tehnologic. Ulterior, informația era difuzată în mediul social al copiilor.

În anul 1927, a fost elaborat *Abecedarul moldovenesc pentru copii mai în vârstă din școlile de lichidarea neștiinței de carte*. Ponderea imaginilor și textelor care scot în evidență motivul mecanizării agriculturii este mult mai mare. La pagina 41 este reprezentat un tractor în prim-plan, iar în planul secundar se observă un țăran care îndeplinește lucrările agricole cu ajutorul calului. Prin urmare, animalele de tracțiune sunt de domeniul trecutului. Pe următoarea pagină este redată o batoză, mecanismul acesteia fiind antrenat de un tractor prin intermediul unei curele de transmisie. Este prezent un mic text intitulat „Câmpu lucrat cu mașini dă roadă bună”. Argumentul oferit de autori scoate în evidență impactul pozitiv al aratului cu ajutorul tractorului, obținându-se astfel „câte 120 de puduri (16,38 kg.) de pe o desetină” [6, p. 42]. În cazul când pământul este lucrat cu ajutorul calului, de pe o desetină pot fi recoltate doar „40 de puduri de pe o desetină” [6, p. 43]. Conținutul *Abecedarului* este înțesat de citate care să ilustreze modul de viață comunist: „Lucrul în colectiv îi mai ușor și mai cu folos” [6, p. 41]; „Câmpul lucrat fără mașină dă roadă proastă” [6, p. 43]; „Cu învățătura și mașina o să zidim traiul nou” [6, p.45]; „Oamenii muncesc împreună” [6, p.52]. La pagina 91 este oferită explicația termenului *colectiv*, acesta se formează atunci „când mai mulți se unesc la un loc, ca să lucreze în folosul tuturor”. Elevilor li se oferă și un exercițiu pe marginea subiectului *Colectivul*: „Scrieți, ce fel de colective se găsesc la voi în sat”.

Autorii *Abecedarului* menționat anterior au urmărit ca acest material didactic să înglobeze mai multe științe (pe lângă funcția de bază pe care o are, aceea de a-i învăța pe elevi să citească și să scrie), printre care și matematica. De exemplu, depistăm la pagina 93 un Tabel care ilustrează ponderea producției agricole obținută în cadrul gospodăriilor colective și sătești.

Tabel

Ponderea producției agricole obținută în cadrul gospodăriilor
colective și sătești din RASSM [6, p. 93]

Gospodării	Secară	Grâu de toamnă	Grâu de vară	Orz	Ovăș	Mălai
	în kilograme					
Colective	848	1056	544	560	656	992
Sătești	544	608	352	352	416	576

Analizând datele din Tabel, elevilor li se cere să calculeze „cu câte kilograme a fost roada mai mare în gospodăriile colective decât în cele sătești care lucrează singure?” [6, p. 93]. Ajungând la un rezultat evident – gospodăriile colective au recoltat o cantitate mai mare de cereale. Concluzia la care trebuie să ajungă elevul conturează ideea asocierii țăranilor în gospodăriile colective.

Anul 1929 a însemnat ultima fază de transformare a gospodăriei țărănești din RASSM. Apogeul organizării agriculturii în stânga Nistrului culmina cu o nouă formă de asociere – comuna agricolă. Ulterior, aceste comune erau transformate în colhozuri.

În 1929 este reeditat *Cuvântul nostru: Abecedar moldovenesc pentru grupa 1-a a școlilor de muncă moldovenești*. Observăm că sunt alcătuite istorii care au un mesaj central comun – organizarea colectivelor de muncă. La pagina 52, autorii I.Eftoviev și A.Ignatovici motivează că în ajunul aratului, țăranii nevoiași nu dispuneau de inventar agricol, în scurt timp însă a fost constituit colectivul țăranilor nevoiași. La subsolul paginii este plasată o lozincă tipic bolșevică: „În colectiv îi puterea nevoiașilor!” [7, p. 52]. Următoarele pagini scot în evidență „mirarea” țăranilor care au ieșit să vadă tractorul care a venit să are în sat. Aduse în scop propagandistic, tractoarele au servit drept sursă de inspirație pentru o serie de artiști plasitici ruși care au redat social-realismul. Astfel pot fi enumerate lucrările: *Трактор в деревне* (1925), în traducere – „Tractorul în sat”, *Первый трактор на селе* (1937) – „Primul tractor în sat”, *Трактор пришел* (1972) – „Tractorul a venit”, *Первый трактор* (1976) – „Primul tractor”. Prin urmare, deși rudimentare, tractoarele și inventarul agricol au întruchipat un „cal troian” în stil socialist. Popularizarea acestora fiind înfăptuită prin intermediul diferitelor surse de informare, în special materialele didactice (în cazul de față – *Abecedarul*). Avantajul utilizării *Abecedarului* ca mijloc de propagandă al politicii agrariene, constă în impactul major pe care îl are asupra unui public numeros, fără discernământ, care este ușor maleabil. Școala din RASSM a reușit, prin metode propagandistice, să le cultive elevilor spiritul revoluționar al epocii. Dragostea față de semenii lor (abordată în context socioeconomic) reflectată prin munca în colectiv, tendința de modernizare și dezvoltare rapidă într-un segment de timp relativ scurt, orizontul socialist al industrializării care trebuia să treacă de etapa sistemului agrar, toate aceste repere au fost incluse în programa școlară din stânga Nistrului după formarea RASSM.

Precum a fost menționat anterior, *Abecedarul* rămâne un document al epocii. În paginile acestuia sunt transpuse tendințele economice, politice, sociale și culturale ale unei societăți. Perioada cronologică, în care se încadrează această expunere, scoate la iveală caracterul „moderat” al autorităților sovietice în raport cu țăranii din stânga Nistrului. Încercarea de „a-i instrui” pe elevi în spirit socialist a luat sfârșit odată cu anul 1929 (toamna), atunci când a fost demarat procesul de rechiziționare a cerealelor de la țărani. Conchidem că acest studiu are o continuitate care vizează Abecedarele elaborate după anul 1929. În cazul acesta pot fi scoase în evidență noile politici totalitare, care au luat ființă în RASSM începând cu anii 30` ai secolului XX.

Referințe:

1. DOLGHI, A. Abecedarul ca instrument de îndoctrinare a copilăriei și formarea unei noi identități în R(A)SS Moldovenească. În: *Tradiții și procese etnice*. Ed. 1. 6 oct. 2020. Chișinău: Grafema Libris, 2020, pp. 240-251. ISBN 978-9975-52-221-2.

**Conferința științifică națională cu participare internațională
„Integrare prin cercetare și inovare”, USM, 10-11 noiembrie 2021**

2. ȘIȘCANU, D. Propaganda politică în Uniunea Sovietică de la Stalin la Hrușciiov. În: *Analele științifice ale Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul*, 2012, nr. 8, pp. 74-87. ISSN 1875-2170.
3. ENACHI, V. Mecanismele propagandei sovietice în RSS Moldovenească în anii 70 ai secolului XX. În: *Vector European*, 2016, nr. 2, pp. 97-101. ISSN 2345-1106.
4. COZMA, V. Politica de stat privind formarea „noului” cititor sovietic în RSSM. În: *Probleme ale științelor socioumane și modernizării învățământului*. Vol. 2. Chișinău, 2013, pp. 96-106. ISBN 978-9975-46-146-7.
5. *Abecedar. Cartea Noastră. Lumina Noastră*. Tiraspol: Editura de Stat a Moldovei, 1926. 121 p.
6. DODUL, A. *Abecedar moldovenesc pentru copii mai în vârstă din școlile de lichidare a neștiinței de carte*. Tiraspol: Editura de Stat a Moldovei, 1927. 163 p.
7. EFTOVIEV, I., IGNATOVICI, A. *Cuvântu` nostru: Abecedar moldovenesc pentru grupa 1-a a școlilor de muncă moldovenești*. Ed. a 3-a. Balta: Editura de Stat a Moldovei, 1929. 86 p.
8. *DEX – Dicționarul explicativ al limbii române*. Ed. a 2-a, rev. București: Univers enciclopedic gold, 2016. 1534 p. ISBN 978-606-704-161-3.